

SMMM

STAJ BAŞLATMA SINAVI

BORÇLAR HUKUKU

Ders Kitapçığı

Tuğçe Mumcu Fersoy

BORÇLAR HUKUKU

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

Medeni Kanun'un ayrılmaz parçasıdır.

Borçlar hukukunun konusu kişiler arasındaki borç ilişkileridir.

Borçlar Kanunu iki kısımdan oluşmaktadır:

Birinci kısım: Bütün borç ilişkilerindeki genel kurallar.

İkinci kısım: Satış, kira, kefalet, vekalet vb.

BİRİNCİ KISIM

BORÇ İLİŞKİSİ VE NİTELİKLERİ

Dar Anlamda:

Alacaklının borçludan bir şeyi verme / yapma ya da yapmamasını isteme yetkisidir.

Borçlunun yerine getirmekle yükümlü olduğu edimdir.

Geniş Anlamda:

Alacaklı ile borçlu arasındaki hukuki bağıdır. Bir borç ilişkisinde birden çok borç bulunabilir.

BORÇ İLİŞKİSİNİN UNSURLARI

- Alacaklı
- Borçlu
- Edim

EDİM

Borcun konusudur.

Bir borç ilişkisinde borçlunun yerine getirmekle yükümlü olduğu davranış biçimidir. Bir şeyi vermek , yapmak veya yapmamak şeklinde ortaya çıkabilir.

Edim, kanuna, ahlaka ve adaba aykırı olamaz.

Edimin konusu imkansız olamaz.

Belli en azından belli edilebilir olmalıdır.

Edimin ekonomik değer taşıması zorunlu değildir.

Verme	Yapma	Yapmama
Para – mal verilmesi Ücret ödeme	İş görme	Rekabet yasağı

EDİM TÜRLERİ

DAVRANIŞ BİÇİMİ AÇISINDAN	
OLUMLU EDİM	OLUMSUZ EDİM
• Verme / Yapma Örnek: Satış bedelini ödeme Malı teslim etme Mimarın proje çizmesi	• Yapmama / Katlanma/ Kaçınma Örnek: Rekabet etmeme Tarladan geçmesine engel olmama

YERİNE GETİRİLİŞ BİÇİMİ AÇISINDAN	
ŞAHSİ (KİŞİSEL) EDİM	MADDİ EDİM
Bedeni ve fikri emek Bizzat Borçlunun ölümüyle sona erer. Örn: ressamın tablo yapması	Borçlunun malvarlığından karşılanan Üçüncü şahıslar da Örn: otomobilin teslimi / para borcu

EDİMİN BELİRLENMESİ AÇISINDAN		
PARÇA BORCU	CİNS/ÇEŞİT BORCU	SEÇİMLİK BORÇ
Borcun konusu, tüm bireysel özellikleriyle belirtilir. Borcun konusu ortadan kalktığından borç imkansız olur. Borcun konusu ferden belirtilir. Örnek: X Şasi No'lu otomobil Sergen isimli yarış atı	Borcun konusu, ölçülebilir, tartılabilir, yerine yenisi konabilir şeylerdir. (Misli eşyalar) Ferden belirtilmez. İmkansızlığa uğramaz. Orta kalitede mal verilerek borçtan kurtulur. Örnek: 10 kg pirinç Kömür	Birden fazla edim teşkil eder Bunlardan biri veya birkaçı seçilir. (seçim hakkı kullanılır)

İFA SÜRESİ AÇISINDAN		
ANİ EDİM	SÜREKLİ EDİM	DÖNEMLİ / ARALIKLI EDİM
Borçlu edimini bir defalık hareketle yerine getiriyorsa ani edim söz konusudur. Örnek: Satış bedelinin ödenmesi Malın teslim edilmesi	Borçlunun, zamana yayılan sürekli bir davranışla yerine getirdiği edimdir. Örnek: Kiralayanın kiralanan şeyi kullan-dırma borcu	Borçlu edimi belli zaman içinde aralıklı olarak yerine getiriyorsa dönemli edim söz konusudur. Örnek: Kira Ücret

BÖLÜNEBİLME AÇISINDAN	
BÖLÜNEBİLEN EDİM	BÖLÜNEMEYEN EDİM
Borcun konusu eşit parçalara ayrılabiliriyorsa bölünebilen edim söz konusudur. Örnek: Ücret	Borcun konusu eşit parçalara ayrılamıyorsa bölünemeyen edim söz konusudur. Örnek: Yapma- yapmama borcu

1

1. Borçlar Hukuku'nda, birden fazla edimi ihtiva etmekle birlikte, borçlunun bunlar arasında seçeceği bir tek edimi ifa etmekle yükümlü olduğu borç türüne ne denir?

- A) Seçimlik borç
- B) Cins borcu
- C) Parça borcu
- D) Para borcu
- E) Eksik borç

EKSİK BORÇ

Geçerli bir borç ilişkisi bulunmasına rağmen, devletin yetkili organları kanalıyla sorumlu tutulamadığı borçlardır. Dava, talep ve cebri icra yoluyla ifası sağlanamayan borçlara eksik borç adı verilir.

Eksik borçlar ifa edilirse bu durum karşı taraf için sebepsiz zenginleşme sayılmaz. Bu nedenle ifa edilirse geri istenemez.

Eksik borçlar şunlardır:

- ✓ Zamanaşımına uğramış borçlar
- ✓ Kumar – bahis borçları
- ✓ Konkordatodan arta kalan alacaklar
- ✓ Evlenme tellallığı / Simsarlığından doğan borçlar
- ✓ Ahlaki ödevin ifasından doğan borçlar

2

2. Geçerli bir borç ilişkisi bulunmasına rağmen, borçlunun devletin yetkili organları kanalıyla sorumlu tutulamadığı borçlara ne ad verilmektedir?

- A) Müteselsil borç
- B) İmtiyazlı borç
- C) Eksik borç
- D) Kişisel borç
- E) Nitelikli borç

BORÇLAR HUKUKUNA HAKİM OLAN İLKELER**1. Sözleşme/İrade özgürlüğü:**

Kişiler sözleşmenin tarafını seçme, kapsamını belirleme, sözleşmeyi sonlandırma/ yapıp-yapmama, sözleşmenin şeklini tayin etme konusunda özgürdürler.

2. Nisbilik İlkesi

Bir borç ilişkisinin sadece tarafları arasında hüküm ifade etmesidir. Alacaklı alacak hakkını sadece borçluya karşı ileri sürebilir.

Taraflar arasındaki borç ilişkisi üçüncü kişileri etkilemez.

3. Dürüstlük Kuralı

Medeni Kanun md. 2'de düzenlenmiştir. Herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük ilkesine uymakla yükümlüdür.

4. Kusur sorumluluğu ilkesi

Borçlar hukukunda kural olarak kişinin sorumlu tutulması için kusurunun bulunması gerekir.

5. Ahde vefa ilkesi

Kişinin koşullar ne olursa olsun borcunu aynen yerine getirmesidir.

İstisna : Emprevizyon teorisi

6. İvazlılık İlkesi (Sözleşmelerde Karşılıklılık)

Sözleşmeler kural olarak taraflara karşılıklı borç yüklemektedir.

İstisna: Bağışlama S. – Kefalet S.

3

3. Alacaklının hakkını sadece borçluya karşı ileri sürebilmesi, borçlar hukukuna hakim olan hangi ilkenin bir sonucudur?

- A) Nisbilik
- B) Dürüstlük
- C) Kusurlu sorumluluk
- D) Üçüncü kişi aleyhine borç kurulamaması
- E) İrade özerkliği

BORCUN KAYNAKLARI

Borçlar kural olarak kanundan, hukuki işlemlerden ve hukuka aykırı fiillerden doğarlar.

Hukuki işlemler ise tek taraflı hukuki işlemler ve sözleşmeler olarak ikiye ayrılırlar.

Tek taraflı hukuki işlemler: Dönme, Fesih, Cayma, Vasiyetname vs.

SÖZLEŞME	HAKSIZ FİİL	SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME	KANUN
İki tarafın birbirine uygun irade beyanı İfa borcu	Hukuka aykırı olarak zarar verme Tazminat borcu	Bir kişinin malvarlığının başkası aleyhine, haklı bir neden olmadan çoğaltılması İade borcu	Kanunun yüklediği mükellefiyet Nafaka vermek

SÖZLEŞME VE SÖZLEŞMELERİN KURULMASI

SÖZLEŞMELER		
TEK TARAF BORÇ YÜKLEYEN	İKİ TARAF BORÇ YÜKLEYEN	
Bağışlama	Tam İki Tarafa Borç Yükleyen	Eksik İki Tarafa Borç Yükleyen
Kefalet	Satım s. Kira s. Eser s. Hizmet s.	Kullanım ödöncü s. Tüketim ödöncü s. Emanet / Vedia s.

Sözleşmelerin kurulması için tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanının bulunması gerekir:

- Öneri
- Kabul

ÖNERİ

Sözleşmelerin kurulması için tek taraflı, karşı tarafa varması gereken ve zaman bakımından önce yapılan irade beyanıdır.

Öneri niteliği taşıyabilmesi için sözleşmenin esaslı unsurlarını içermelidir.

Taraflar esaslı unsurlarda anlaşmışlarsa, sözleşmenin ikincil unsurlarında anlaşmış olmasalar dahi sözleşme kurulmuş sayılır.

Öneri, belli bir kişiye ya da kamuya karşı yapılabilir.

Fiyat göstererek mal sergilenmesi veya tarife gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

İsmatlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz ve bu şeyi alan kişi onu saklamakla veya geri göndermekle yükümlü değildir.

Öneriyle Bağlılık

Kabul için bir süre tayin etmişse, öneren bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.

Kabul için bir süre tayin edilmemişse öneriyle bağlılık sözleşmenin hazır olanlar ve olmayanlar arasında yapılmasında göre değişiklik gösterir.

Hazır Olanlar	Hazır Olmayanlar
Birbiriyle doğrudan iletişim halinde olanlar. • Yüzyüze • Telefon • Online Derhal kabul edilmezse öneren önerisiyle bağlantıdan kurtulur.	Doğrudan iletişim halinde olmayanlar: - e- mail - mektup - telgraf Öneren karşı taraftan cevabın gelebileceği makul süre kadar önerisiyle bağlıdır.

Öneriden Dönme

Öneren, önerisini geri aldığını kabulcüyü öneriden önce veya öneriyle aynı anda ulaştırırsa ya da kabulcüyü önerisini geri aldığını öneriden önce öğrenirse artık önerisiyle bağlı kalmaz.

SÖZLEŞMELERİN KURULUŞU

HAZIR OLANLAR	HAZIR OLMAYANLAR	
Sözleşmenin kurulduğu ve hüküm ifade ettiği an	Sözleşmenin kurulduğu an	Sözleşmenin hüküm ifade ettiği an
Kabul açıklandığı an	Kabul önerene ulaştığı/vardığı an	Kabul önerene gönderildiği an

Kabul

Öneriye verilen olumlu cevaptır. Kabul açıklamasının öneriyle uyumlu olması gerekir.

Açık veya örtülü (Sarih veya zımni) olabilir.

ÖNSÖZLEŞME

İleride sözleşme yapılması vaadidir. Ön sözleşmelerin şekli asıl sözleşmenin şekline tabidir.

4

4. Sözleşmelerin kuruluşuna ilişkin aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Kabul beyanının her zaman öneri ile uyumlu olması gerekmez.
- B) Sözleşmeler, aynı yönde ve birbirlerine uyumlu irade açıklamaları ile kurulur.
- C) İsmatlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz.
- D) Taraflar sözleşmenin esaslı noktaları üzerinde anlaşmış olmasalar dahi sözleşmeler kurulmuş sayılır.
- E) Doğrudan iletişim sırasında yapılmış bile olsa telefon ve bilgisayar gibi iletişim araçlarıyla yapılan öneri, hazır olmayanlar arasında yapılmış bir öneridir.

5

5. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, öneri ve kabul ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.
- B) Telefon, bilgisayar gibi araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olmayanlar arasında yapılmış sayılır.
- C) Fiyat göstererek mal sergilenmesi veya tarife gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.
- D) Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.
- E) İsmatlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz ve bu şeyi alan kişi onu göndermekle yükümlü değildir.

6

6. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, <öneri> ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.
- B) Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya fiyat listesi gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.
- C) Telefon veya bilgisayar gibi iletişim araçlarıyla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri hazır olmayanlar arasında yapılan öneri sayılır.
- D) İsmatlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz ve bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir.
- E) Kabul için süre belirlemeksizin hazır olan kişiye yapılan öneri, hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.

7

7. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan genel hükümlere göre, sözleşmelerin kurulması ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İsmatlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılır; bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlüdür.
- B) Taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, sözleşme kurulmuş sayılır.
- C) Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.
- D) Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır.
- E) Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

8

8. Açık bir kabulün gerekli olduğu durumlarda, hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler hangi andan başlayarak hüküm doğurur?

- A) Önerinin gönderildiği andan
- B) Önerinin ulaşma anından
- C) Kabulün gönderildiği andan
- D) Kabulün ulaşma anından
- E) Kabulün öğrenildiği andan

9

9. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, açık bir kabulün gerekli olmadığı durumlarda, hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler hangi andan başlayarak hüküm doğurur?

- A) Önerinin ulaşma anından başlayarak
- B) Kabulün ulaşma anından başlayarak
- C) Önerinin açıklanma anından başlayarak
- D) Kabulün gönderilme anından başlayarak
- E) Önerinin gönderilme anından başlayarak

HAKSIZ FİİL

Hukuka aykırı bir eylemle bir başkasına zarar verilmesidir.

Haksız fiilden doğan borç tazminat borcudur.

Haksız Fiilin Unsurları

- Hukuka aykırı fiil (davranış)
- Kusur
- Zarar
- Nedensellik (illiyet) bağı

1. Hukuka Aykırı Fiil / Davranış

Haksız fiilden söz edebilmek için kişinin şahıs ya da malvarlığına yönelik hukuka aykırı bir fiil olmalıdır.

Örneğin:

- Hakaret etmek
- Öldürmek / yaralamak
- Arabasına zarar vermek

Hukuka Aykırılığı Ortadan Kaldıran Sebepler

a) Haklı Savunma (Meşru Müdafaa)

Kişinin kendisine ya da bir başkasına yönelen saldırıyı orantılı bir karşı saldırıyla bertaraf etmesidir.

b) Zorunluluk Hali (Zaruret hali/Zorda kalma/ İztırar hali)

Zor durumda kalan kişinin bir başkasının malvarlığına zarar vermesidir.

Bu durumda hukuka aykırılık yoktur ancak kişi verdiği zarardan sorumludur.

c) Kişinin Hakkını Kendi Gücüyle Koruması (Kuvvet Kullanma)

Devlet güçlerine erişemeyeceği durumda kişinin hakkını kendi gücüyle (orantılı) koruması mümkündür.

d) Zarar Görenin (Mağdurun) Rızası

e) Kanunun Verdiği Yetkiye Dayanma (Bir Emrin İcrası)

f) Üstün Nitelikte Özel / Kamusal Yarar

10

10. “(A), soğuk bir kış gününde, dağda donmaktan kurtulmak için (B)’nin kulübesinin kapısını kırarak içeri girmiştir.”

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre, (A)’nın bu davranışı aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Haklı savunma
- B) Zarar görenin rızası
- C) Haksız tahrik
- D) Zorunluluk hâli
- E) Kişinin hakkını kendi gücüyle koruma

11

11. **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre, aşağıdakilerden hangisi hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hâller arasında yer almaz?**

- A) Zamanaşımı
- B) Haklı savunma
- C) Zarar görenin rızası
- D) Üstün nitelikli kamusal yarar
- E) Kanunun verdiği yetkiye dayanma

12

12. **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre, aşağıdakilerden hangisi hukuka uygunluk sebeplerinden biri değildir?**

- A) Ayırt etme gücünden yoksunluk
- B) Üstün nitelikte kamusal yarar
- C) Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması
- D) Üstün nitelikte özel yarar
- E) Zorunluluk (zaruret/ıztırrar) hâli

2. Zarar

Haksız fiilden söz edebilmek için maddi ya da manevi bir zarar ortaya çıkmış olmalıdır.

Zararı ispat yükü zarar görene aittir.

Birden fazla kişi birlikte bir zarara sebebiyet verirse bunlar hakkında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.

3. Kusur

Hukuk düzenince tasvip edilmeyen davranıştır. Kast – taksir biçiminde ortaya çıkabilir.

4. İlliyet (Nedensellik) Bağı

Haksız fiil ile meydana gelen zarar arasında neden sonuç ilişkisi bulunmalıdır.

Örn: Kişinin yumruk atması sonucu karşı tarafın dişinin kırılması

İlliyet Bağını Kesen Sebepler:

- ✓ Mücbir sebep
- ✓ Zarar görenin ağır kusuru
- ✓ 3. Kişinin ağır kusuru

BORÇLAR HUKUKUNDA YER ALAN KUSURSUZ SORUMLULUK HALLERİ

1. Hakkaniyet Sorumluluğu

Hakkaniyet gerektiriyorsa; hâkim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, tamamen veya kısmen giderilmesine karar verir.

2. Özen Sorumluluğu

- a) Adam Çalıştırmanın Sorumluluğu
- b) Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu
- c) Yapı Malikinin Sorumluluğu

3. Tehlike Sorumluluğu ve Denkleştirme (İşletme Sahibinin Tehlike Sorumluluğu)

Önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin faaliyetinden zarar doğduğu takdirde, bu zarardan işletme sahibi ve varsa işleten müteselsilen sorumludur. (Örnek: Motorlu araç işleten, sivil hava aracı işleten, nükleer enerji santrali işleten, petrol arama ve üretimi faaliyetleri vs.)

13

13. Aşağıdakilerden hangisi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda açıkça düzenlenen kusursuz sorumluluk hâllerinden biri değildir?

- A) Adam çalıştırmanın sorumluluğu
- B) Hakkaniyet sorumluluğu
- C) Hayvan bulunduranın sorumluluğu
- D) Motorlu araç işletenin sorumluluğu
- E) Yapı malikinin sorumluluğu

14

14. I. Hakkaniyet sorumluluğu
II. Tehlike sorumluluğu
III. Adam çalıştıranın sorumluluğu
IV. Hayvan bulunduranın sorumluluğu

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, yukarıdaki kusursuz sorumluluk hâllerinden hangilerinde zararın doğmasını engellemek için gerekli özenin gösterildiğinin ispatı ile sorumluluktan kurtulma imkânı söz konusudur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

HAKSIZ FİİLİN SONUÇLARI

1. Tazminat

Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler.

Ölüm	Bedensel Zarar
1. Cenaze giderleri. 2. Ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar. 3. Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar.	1. Tedavi giderleri. 2. Kazanç kaybı. 3. Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar. 4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

Manevi Tazminat

Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir.

Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir.

Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.

Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.

Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.

Sorumluluk sebebi birden fazla ise hakim en iyi giderim imkanı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir.

Yargılama

Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.

2. Zamanaşımı

Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Rücu istemi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak 2 yılın ve herhâlde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ceza kanunlarında daha uzun bir zamanaşımı belirlenmişse uzun olan zamanaşımı uygulanır.

15

15. Aşağıdakilerden hangisi haksız gerçeğleşmesi bakımından, varlığı gerekli olan şartlardan değildir?

- A) Hukuka aykırı davranış
- B) Kusur
- C) Zarar
- D) Zarar görenin rızası
- E) Nedensellik (illiyet) bağı

16

- 16. I. Zorunluluk hallerinin mevcut bulunması**
II. Zarar görenin hafif kusuru
III. Zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması
IV. Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması
V. Zarar verenin davranışının haksız tahrik dolayısıyla ortaya çıkması

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre yukarıdakilerden hangileri <hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller> arasında yer alır?

- A) I, II ve III
- B) I, II ve IV
- C) I, III ve IV
- D) III, IV ve V
- E) I, IV ve V

17

17. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, haksız doğan tazminat talep etme hakkı ne zaman zamanaşımına uğrar?

- A) Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- B) Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yılın geçmesiyle
- C) Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- D) Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak beş yılın geçmesiyle
- E) Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak beş yılın geçmesiyle

18

18. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, haksız dolayısıyla uğranılan manevi zararın tazmini konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Haksız fiile maruz kalan kişi dışındaki kişilere, manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilmesi sadece haksız fiil mağdurunun ölümünde mümkündür.
- B) Kusursuz sorumluluk kapsamında sorumlu olanlardan manevi zararın giderilmesi istenebilir.
- C) Kişilik haklarının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.
- D) Hakim, manevi tazminatın ödenmesinin yanı sıra bu saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.
- E) Hakim, manevi tazminatın ödenmesi yerine diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir.

19

19. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, haksız doğan borçlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle korumasına yönelik fiilleri hukuka aykırı sayılmaz.
- B) Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz.
- C) Birden çok kişi, birlikte zarara sebebiyet verdikleri takdirde, zarar görene karşı haklarında kusurları ölçüsünde kısmi sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.
- D) Ağır bedensel zarar ve ölüm halinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verebilir.
- E) Bir kişinin haksız fiil dolayısıyla sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılıyorsa hakim zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe zarar görene en iyi giderim imkanı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir.

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME

Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Unsurları

- Zenginleşme
- Yoksullaşma
- Nedensellik bağı
- Haklı bir sebebin bulunmaması

Borçlanmadığı edimi kendi isteğiyle yerine getiren kimse, bunu ancak, kendisini borçlu sanarak yerine getirdiğini ispat ederse geri isteyebilir.

Zamanaşımına uğramış bir borcun ifasından veya ahlaki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmeler geri istenemez.

Hukuka veya ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şey geri istenemez.

Geri Vermenin Kapsamı

Sebepsiz zenginleşen, zenginleşmenin geri istenmesi sırasında elinden çıkmış olduğunu ispat ettiği kısmın dışında kalanı geri vermekle yükümlüdür.

Zenginleşen, zenginleşmeyi iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmışsa veya elden çıkarırken ileride geri vermek zorunda kalabileceğini hesaba katması gerekiyorsa, zenginleşmenin tamamını geri vermekle yükümlüdür.

Zenginleşen iyiniyetli ise, yaptığı zorunlu ve yararlı giderleri, geri verme isteminde bulunandan isteyebilir.

Zenginleşen iyiniyetli değilse, zorunlu giderlerinin ve yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.

Sebepsiz zenginleşme davasının açılmayacağı haller:

- a) Zamanaşımına uğramış bir borcun ödenmesi
- b) ahlaki bir görevin yerine getirilmesi
- c) haksız veya ahlaka aykırı bir amaç için yapılan ödeme

Zamanaşımı

Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak 2 yılın ve herhâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

20

20. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, kaç yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar?

- A) Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak beş yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- B) Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- C) Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- D) Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak beş yılın geçmesiyle
- E) Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak üç yılın geçmesiyle

21

21. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmeden doğan borcun koşullarından biri değildir?

- A) Zenginleşmenin bir başkasının malvarlığından veya emeğinden meydana gelmesi
- B) Zenginleşmenin haklı bir sebebe dayanmaması
- C) Zenginleşme ile zenginleştirici olay arasında illiyet bağı bulunması
- D) Zenginleşmenin meydana gelmesi
- E) Zenginleşmenin borçlunun kusuru neticesinde meydana gelmesi

22

22. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmenin gerçekleşebilmesi için gerekli olan şartlardan biri değildir?

- A) Borçlunun malvarlığında bir zenginleşme gerçekleşmiş olması
- B) Zenginleşmenin bir başkasının malvarlığından veya emeğinden meydana gelmiş olması
- C) Zenginleşme ile zenginleştirici olay arasında illiyet bağı olması
- D) Zenginleşmenin haklı bir sebebe dayanmaması
- E) Zenginleşenin zenginleşmeyi bilmesi

SÖZLEŞMELERİN ŞEKLİ

Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.

Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.

Şekle uymamanın yaptırımı kesin hükümsüzlüktür.

Adi Yazılı Şekil	Resmi Şekil (Noter/Tapu)
Sözleşme, taraflar arasında herhangi bir resmi makamın katılımı olmaksızın yapılır. Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur. ÖRNEK: - Alacağın devri sözleşmesi - Kefalet sözleşmesi - El yazısıyla vasiyetname - Taşınmaz simsarlığı - Taşınır bağışlama vaadi	Sözleşme, resmi bir makamın katılımı ile yapılır. ÖRNEK: - Mal rejimi sözleşmesi - Taşınmaz satış vaadi - Miras sözleşmesi - Resmi vasiyetname - Ölünceye kadar bakma sözleşmesi - Taşınmaz satımı / ayni hakla sınırlandırılması

YAZILI ŞEKİL

Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.

İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Güvenli elektronik imza da el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

Görme engellilerin talepleri halinde imzalarında şahit aranır. Aksi takdirde görme engellilerin imzalarını el yazısı ile atmaları yeterlidir.

İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.

İradi Şekil

Kanunda şekle bağlanmamış bir sözleşmenin taraflarca belirli bir şekilde yapılması kararlaştırılmışsa, belirlenen şekilde yapılmayan sözleşme tarafları bağlamaz.

Genel İşlem Koşulları

Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir. Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.

Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.

Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm açık ve anlaşılır değilse düzenleyen aleyhine, karşı tarafın lehine yorumlanır.

Yazılmamış sayılma;

Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.

Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır.

Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur.

23

23. Bir sözleşme yapılırken düzenleyenin ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümlerine ne ad verilir?

- A) Yürürlük koşulları
- B) Aşırı yararlanma koşulları
- C) Saikte yanılma koşulları
- D) Geçerlilik koşulları
- E) Genel işlem koşulları

24

24. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede yer alan ve «düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar» ın hukuki sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözleşmeyi tamamıyla geçersiz hale getirir.
- B) Sözleşmeyi iptal edilebilir bir sözleşme haline getirir.
- C) Sadece bu kayıt «iptal edilebilir» bir kayıttır.
- D) Sözleşme ve bu kayıtlar geçerlidir.
- E) Sözleşme geçerliliğini korur; bu kayıtlar «yazılmamış» sayılır.

25

25. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, genel işlem koşulları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.
- B) Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin lehine ve karşı tarafın aleyhine yorumlanır.
- C) Genel işlem koşulları içeren sözleşme veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan taşımaz.
- D) Genel işlem koşullarının sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.
- E) Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ilerde çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir.

26

26. Aşağıdaki sözleşmelerden hangisinin sözlü şekilde geçerli şekilde kurulabilmesi mümkündür?

- A) Kat karşılığı inşaat sözleşmesi
- B) Taşınmaz satış vaadi sözleşmesi
- C) Alacağın devri sözleşmesi
- D) Kira sözleşmesi
- E) Kefalet sözleşmesi

27

27. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, sözleşmelerin şekli ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kanunda öngörülen şekle uyulmadan yapılan sözleşmeler hüküm doğurmaz.
- B) Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, adi yazılı şekilde yapılmış olmalarına bağlıdır.
- C) Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.
- D) Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir.
- E) Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur.

İRADE İLE BEYAN ARASINDAKİ UYGUNSUZLUK	
İrade ile beyan arasında istenilerek yapılan uygunsuzluk	İrade ile beyan arasında istenmeden meydana gelen uygunsuzluk
Şaka beyanı Zihni kayıt Muvazaa	Yanılma (Hata) Aldatma (Hile) Korkutma (Tehdit)

İRADE İLE BEYAN ARASINDA İSTENİLEREK YAPILAN UYGUNSUZLUK

1. Şaka Beyanı (Latife Beyanı)

Şaka beyanıdır. Kural olarak bağlayıcı değildir.

2. Zihni Kayıt

Kişinin beyan ettiği şeyi istememesidir. Kural olarak bağlayıcıdır.

Örneğin;

Kişinin istemeden kefil olması / borç vermesi

3. Muvazaa

a) Mutlak Muvazaa

Taraflar gerçekte hiçbir işlem yapmadıkları, yapmak istemedikleri halde, başka kişilere karşı sanki bir hukuki işlem yapmış gibi gösteriyorlarsa burada mutlak muvazaa vardır. Örneğin borçlunun alacaklısından mal kaçırma için otomobilini arkadaşına satmış gibi göstermesi mutlak muvazaalı bir işlemdir.

b) Nisbi Muvazaa

Taraflar gerçekte bir işlem yapmak istemektedirler. Ancak bazı nedenlerle bu işlemi, bir başka işlem yapmış gibi göstererek gerçekleştirirler. Taraflar gerçek iradelerini, görünürdeki işlemin arkasına saklarlar. Örneğin iki oğlundan birine evini bağışlamak isteyen bir baba, diğer oğlunun tenkis davası açmasını engellemek için, bu işlemi satım sözleşmesi yapmış gibi (evi sanki oğluna satmış gibi tapuda işlem yaparsa) gösterirse nisbi muvazaa söz konusu olur.

İRADE BOZUKLUĞU (SAKATLIĞI) HALLERİ

1. YANILMA

Sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, sözleşme ile bağlı olmaz.

Yanılma Hâlleri

a) Açıklamada yanılma

Özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esaslıdır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa.
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa.

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir.

b) Saikte Yanılma

Saikte yanılma, esaslı yanılma sayılmaz.

2. ALDATMA

Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile, sözleşmeyle bağlı değildir.

3. KORKUTMA

Taraflardan biri, diğerinin veya üçüncü bir kişinin korkutması sonucu bir sözleşme yapmışsa, sözleşmeyle bağlı değildir.

İrade Bozukluğunun Giderilmesi

Yanılma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak 1 yıl içinde sözleşme ile bağlı olma-
dığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onamış sayılır.

28

28. “(A), sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın, başka bir kişi için iradesini açıklamıştır.”

Buna göre (A), sözleşmeyle bağlı olmaktan kurtulabilmek için 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre aşağıdakilerden hangisine dayanabilir?

- A) Aşırı yararlanma
- B) Yanılma
- C) Korkutma
- D) Aldatma
- E) Temerrüt

29

29. “(A), (B) ile ivazsız bir vekâlet sözleşmesi kurmak istemektedir. Ancak (A), (B)’ye ivazlı bir eser sözleşmesi kurma beyanında (öneride) bulunmuştur.”

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre, (A)’nın bu şekilde bir beyanda bulunması, aşağıdaki irade bozukluğu hâllerinden hangisidir?

- A) Sözleşmenin karşı tarafının kimliğinde yanılma
- B) Sözleşmenin konusunda yanılma
- C) Sözleşmenin niteliğinde yanılma
- D) Sözleşmenin karşı tarafının niteliklerinde yanılma
- E) Sözleşmenin ediminin niteliğinde yanılma

30

30. Aşağıdakilerden hangisi, irade ile beyan arasında bilerek ve isteyerek meydana getirilen uygunsuzluk hâlleri arasında yer almaz?

- A) Şaka (latife) beyanı
- B) Zihnî kayıt
- C) Nisbi muvazaa
- D) Korkutma
- E) Mutlak muvazaa

31

31. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi esaslı yanılma hâlleri arasında yer almaz?

- A) Yanılanın, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklaması
- B) Yanılanın, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklaması
- C) Yanılanın, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklaması
- D) Yanılanın, basit hesap yanlışlığı yaparak gerçekte üstlenmek istediğinden önemli olmayan ölçüde fazla edim üstlenmesi
- E) Yanılanın, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklaması

AŞIRI YARARLANMA (GABİN)

Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak 1 yıl ve herhâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak 5 yıl içinde kullanabilir.

KESİN HÜKÜMSÜZLÜK (MUTLAK BUTLAN)	İPTAL EDİLEBİLİRLİK (NİSBİ BUTLAN)
Türk Borçlar Kanunun 27/1 maddesi "Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür" şeklindedir. Buna göre maddede sayılan kesin hükümsüzlük halleri: 1. Kanunun emredici hükümlerine aykırı olması; 2. Ahlaka aykırı olması; 3. Kamu düzenine aykırı olması; 4. Kişilik haklarına aykırı olması; 5. Konusu imkansız olması.	• Yanılma • Aldatma • Korkutma • Aşırı yararlanma

32

32. Borçlar Kanunu'na göre aşağıdakilerden hangisi irade bozukluğu hallerinden birisidir?

- A) Sebepsiz zenginleşme
- B) Temerrüt
- C) İbra
- D) Yanılma
- E) Takas

33

33. I. Eksik borç doğuran işlemler
II. Yanılma
III. Aldatma
IV. Korkutma
V. Sebepsiz zenginleşme

Yukarıdakilerden hangileri 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen irade bozuklukları arasında yer almaz?

- A) I ve II
- B) III ve V
- C) III ve IV
- D) I ve V
- E) IV ve V

34

34. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre aşağıdakilerden hangisi sözleşmenin kesin hükümsüzlüğünü gerektiren sebeplerden biri değildir?

- A) Sözleşmenin muvazaalı olması
- B) İrade beyanında bulunan kişinin ayırt etme gücünün bulunmaması
- C) Sözleşmenin konusunun emredici hukuk kurallarına aykırı olması
- D) Sözleşmelerin geçerliliği için aranan şekle uyulmamış olması
- E) Sözleşmenin taraflarından birinin irade beyanının korkutma sebebiyle sakat olması

35

35. Aşağıda yer alan hâllerden hangisinin yaptırımını diğerlerinden farklıdır?

- A) Aşırı Yararlanma (Gabin)
- B) Geçerlilik Şekline Aykırılık
- C) Kişilik Haklarına Aykırılık
- D) Tam Ehliyetsizlik
- E) Sözleşme Konusunun İmkânsız Olması

36

36. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, yanıltma veya aldatma sebebiyle sözleşme yapan taraf, yanıltma veya aldatmayı öğrendiği tarihten itibaren ne kadar süre içerisinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse sözleşmeyi onamış sayılır?

A) 3 ay

B) 6 ay

C) 1 yıl

D) 3 yıl

E) 5 yıl

37

37. Zarar gören kişinin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılarak edimler arasında açık bir orantısızlık yaratılması durumuna ne ad verilir?

A) Aldatma

B) Yanıltma

C) Korkutma

D) Aşırı yararlanma

E) Muvazaa

38

38. Aşağıdakilerden hangisi kesin hükümsüzlük (mutlak butlan) yaptırımı sonucunu doğur-
maz?

A) Kamu düzenine aykırılık

B) Aşırı yararlanma (Gabin)

C) Ahlaka aykırılık

D) Kanunun emredici hükümlerine aykırılık

E) Sözleşmenin konusunun imkansız olması

39

39. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, kamu düzenine aykırı sözleşmelere bağlanan yaptırım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kesin hükümsüzlük

B) İptal edilebilirlik

C) Askıda geçersizlik

D) Yokluk

E) Askıda geçerlilik

TEMSİL**1. YETKİLİ TEMSİL**

Yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunanı bağlar.

Temsilci, hukuki işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olur.

Yetkinin Sınırlanması ve Geri Alınması

Temsil olunan, hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman sınırlandırabilir veya geri alabilir.

Temsil olunan, bu hakkından önceden feragat edemez.

Özel Yetki Gerektiren İşlemler

- ✓ Dava açma
- ✓ Sulh olma
- ✓ Tahkim
- ✓ Kambiyo taahhüdü
- ✓ Taşınmaz devri / ayni hakla ilgili işlemler
- ✓ Bağışlama yapma
- ✓ İflas / Konkordato isteme

Temsil Yetkisinin Sona Ermesi

Hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin;

- ölümü,
- gaipliğine karar verilmesi,
- fiil ehliyetini kaybetmesi veya
- iflas etmesi durumlarında sona erer.

2. YETKİSİZ TEMSİL

Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar.

Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir.

TEMSİL TÜRLERİ	
DOĞRUDAN TEMSİL	DOLAYLI TEMSİL
✓ Temsil olunan ad ve hesabına ✓ 3. Kişiye başkası ad ve hesabına yaptığını bildiriyor ✓ İşlem sonuçları doğrudan temsil olunana ait.	✓ Kendi adına – Temsil olunan hesabına ✓ 3. Kişiye başkası adına yaptığını bildirmiyor ✓ İşlem sonuçları temsilciye ait.

40

40. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine göre, aşağıdakilerden hangisi hukuki işlemten doğan temsil yetkisini sona erdiren hâllerden biri değildir?

- A) Temsilcinin gaipliğine karar verilmesi
- B) Temsilcinin ölümü
- C) Temsilci aleyhine icra takibi başlatılması
- D) Temsilcinin fiil ehliyetini kaybetmesi
- E) Temsil olunanın ölümü

41

41. I. Bir kimsenin temsilci olarak atanabilmesi için, onunla vekâlet sözleşmesi yapılması gerekir.
 II. Doğrudan temsilde, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın yapılan işlem temsil olunan kişinin hukuki alanında hüküm ve sonuç doğurur.
 III. Temsilcinin azledilmesi, onun onayına bağlıdır.
 IV. Temsil olunan, temsil yetkisinin geri alınması hakkında önceden feragat edemez.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, temsil yetkisi hakkında yukarıdaki önermelerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve IV
- D) I, II ve IV
- E) II, III ve IV

BORÇLARIN İFASI

Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir.

Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedebilir.

Bölünemeyen Borç

Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklısı varsa, alacaklılardan her biri, borcun alacaklıların tamamına ifasını isteyebilir. Borçlu, edimini alacaklıların hepsine birden ifa etmek zorundadır.

Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür.

Çeşit Borcu

Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir. Ancak borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamaz.

Faiz

Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir.

Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, mevzuat uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının %50 fazlasını aşamaz.

BORÇLARIN İFASI

A. Seçimlik Borç-Seçimlik Yetki

a) Seçimlik Borç

- Birden çok edimi içermekle beraber, borçlunun bunlar arasından seçeceği bir tek edimi yerine getirmekle yükümlü olduğu borca seçimlik borç denir. Seçim hakkı kural olarak borçluya aittir. Bu hak, tek taraflı, varması gerekli irade beyanı ile kullanılan değiştirici yenilik doğuran bir haktır.

b) Seçimlik Yetki

- Seçimlik yetkide ise, sözleşmenin yapıldığı anda kesin olarak belirlenmiş ve borçlanılmış bir tek asli edim vardır. Fakat borçlu, tarafların anlaşmalarına veya alacaklının sonradan verdiği yetkiye göre, asıl edim yerine başka bir edimi (yedek veya ikame edim) yerine getirebilir. Seçimlik yetki, kanundan veya taraf iradelerinden doğabilir. Kanundan doğan seçimlik yetkiye ör. aynen ödeme kaydı bulunmayan yabancı para borcunun borçlusu, vadede borcunu yabancı para ile ifa edebileceği gibi, o paranın TL karşılığı üzerinden de borcunu ifa edebilir.

İFA YERİ

Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanır;

PARA BORÇLARI	PARÇA BORÇLARI	CİNS/DİĞER BORÇLAR
Alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yeri	Sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yer	Borçların doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde

42

42. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun, ifa yerinin belirlenmediği hâllerde uygulama alanı bulacak hükümlerine göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- Parça borçları, ifa zamanında borç konusunun bulunduğu yerde ifa edilir.
- Para ve parça borcu dışındaki bütün borçlar, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- Para borçları, borçlunun sözleşmenin kurulduğu sıradaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- Parça borçları, borçlunun sözleşmenin kurulduğu sıradaki yerleşim yerinde ifa edilir.

43

43. Türk Borçlar Kanunu'nun «borçların ifası»na ilişkin genel hükümlerine göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- Aksine bir anlaşma yoksa, para borçları kural olarak alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir.
- Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedemez.
- Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür.
- Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir.

44

44. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda yer alan genel hükümlere göre, aksine bir anlaşmanın bulunmadığı durumlarda, parça borçlarının ifa yeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yeri
- B) Borçlunun borcun doğumu sırasındaki yerleşim yeri
- C) Alacaklının sözleşmenin kurulduğu sıradaki yerleşim yeri
- D) Borç konusunun sözleşmenin kurulduğu sırada bulunduğu yer
- E) Borç konusunun ödeme zamanında bulunduğu yer

İFA ZAMANI

İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.

Borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın 15. günü anlaşılır.

Borcun ifası için gün belirtilmeksizin sadece ay belirlenmişse, bundan o ayın son günü anlaşılır.

Sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu, edimini sürenin sona ermesinden önce ifa edebilir. Ancak, kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz.

İfa günü tatile rastlarsa, izleyen tatil olmayan ilk güne geçer. Ancak bu kural emredici bir kural değildir.

BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ

Borçlunun temerrüt haline düşmesi için gereken iki şart vardır: Borcun muaccel olması ve ihtar.

Alacaklının borcun ifa edilmesi için borçluya ihtarla bulunması gereklidir. İhtar herhangi bir şekle tabi değildir.

Borçlunun Temerrüdünün Hükümleri

1. Genel Olarak

a) Gecikme Tazminatı

Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

b) Beklenmedik Halden Sorumluluk

Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.

2. Temerrüt Faizi

Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir.

Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, mevzuat uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının %100 fazlasını aşamaz.

3. Aşkın Zarar

Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hâkim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder.

4. Karşılıklı Borç Yükleyen Sözleşmelerde

a) Süre Verilmesi

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düştüğü takdirde diğeri, borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verebilir veya uygun bir süre verilmesini hâkimden isteyebilir.

Aşağıdaki durumlarda süre verilmesine gerek yoktur:

- Borçlunun içinde bulunduğu durumdan veya tutumundan süre verilmesinin etkisiz olacağı anlaşılıyorsa
- Borçlunun temerrüdü sonucunda borcun ifası alacaklı için yararsız kalmışsa
- Borcun ifasının, belirli bir zamanda veya belirli bir süre içinde gerçekleşmemesi üzerine, ifanın artık kabul edilmeyeceği sözleşmeden anlaşılıyorsa

Seçimlik Haklar

- Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu ifa etmemişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman borcun ifasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir.
- Alacaklı, ayrıca borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir.
- Sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

Sürekli Edimli Sözleşmelerde

İfasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunun temerrüdü hâlinde alacaklı, ifa ve gecikme tazminatı isteyebileceği gibi, sözleşmeyi feshederek, sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

45

45. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre ifasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde aşağıdakilerden hangisi talep edilemez?

- A) Gecikme tazminatı
- B) Sözleşmenin süresinden önce sona ermesi nedeniyle uğranılan zararlar
- C) Sözleşmeden dönme
- D) Sözleşmenin feshi
- E) İfa

ALACAKLININ TEMERRÜDÜ

Yapma veya verme edimi gereği gibi kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın onu kabullen veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa, temerrüde düşmüş olur.

46

46. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, alacaklının haklı sebep olmaksızın borcu kabullen veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken

- A) Mahsup
- B) Alacaklının temerrüdü
- C) Kusursuz sorumluluk
- D) Ödemezlik def'i
- E) Seçimlik borç

BORÇ İLİŞKİLERİNDE ÖZEL DURUMLAR**1. MÜTESELSİL BORÇLULUK**

Birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar.

Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.

Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.

Kendisine düşen paydan fazla ifada bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır.

2. MÜTESELSİL ALACAKLILIK

Müteselsil alacaklılık, borçlunun, alacaklılardan her birine borcun tamamını isteme hakkını tanıdığı veya kanunun belirlediği durumlarda doğar.

Borçlu, alacaklılardan birine yaptığı ifayla, bütün alacaklılara karşı borcundan kurtulmuş olur.

KOŞULLAR**1. GECİKTİRİCİ KOŞUL**

Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılmışsa, sözleşme geciktirici koşula bağlanmış olur.

Aksi kararlaştırılmamışsa, geciktirici koşula bağlı sözleşme, ancak koşulun gerçekleştiği andan başlayarak hüküm ifade eder.

2. BOZUCU KOŞUL

Sona ermesi önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılan sözleşme, bozucu koşula bağlanmış olur.

Bozucu koşula bağlanmış sözleşmenin hükümleri, koşulun gerçekleştiği anda ortadan kalkar.

BAĞLANMA PARASI (PEY AKÇESİ)

Sözleşmenin yapılmasını teyit etmek, sözleşmeyle bağlanma niyetini göstermek için verilir. Asıl borçtan düşülür.

CAYMA PARASI

Veren, alana terk ederek sözleşmeden cayabilir.

CEZA KOŞULU (CEZAİ ŞART)

Borcun hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi halinde ifa edilmesi önceden kararlaştırılmış olan edimdir.

Örnek:

➤ İnşaatı zamanında bitiremezse her ay için 500.000 TL ödemek.

Fer'i (bağlı) alacaktır.

Kararlaştırılan ceza koşulunun yerin getirilmesi için alacaklının zarara uğramış olması gerekmez.

Konusu bir mal veya bir miktar para olabilir.

Hakim aşırı gördüğü ceza koşulunu indirebilir.

Seçimlik ceza koşulu	İfaya eklenen ceza koşulu	Dönme ceza koşulu
Ya borç – ya ceza	Asıl borç + ceza	İfa - ceza

Asıl borç imkansız olmuşsa cezanın ifası istenemez.

ALACAĞIN TEMLİKİ (DEVİRİ)

Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir.

Alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

Garanti

Alacak, bir edim karşılığında devredilmişse devreden, devir sırasında alacağın varlığını ve borçlunun ödeme gücüne sahip olduğunu garanti etmiş olur.

Alacak bir edim karşılığı olmaksızın devredilmiş ya da kanun gereğince başkasına geçmişse, devreden veya önceki alacaklı, alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir.

Şartları:

- ✓ Devredilebilir alacak
- ✓ Yazılı sözleşme
- ✓ Tasarruf yetkisi (Tasarruf işlemi)
- ✓ Muaccel / müeccel
- ✓ Kısmen / Tamamen

Sonuçları:

- Alacak → devralanın malvarlığına geçer.
- Fer'i bağlı alacaklar da asıl alacakla birlikte devredilmiş sayılır.
- Alacağın devri için borçlunun rızası aranmaz. Borçluya alacağın devredildiği bildirilmelidir.
- Borçlu, eski alacaklıya karşı olan def'i ve itirazları yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.

47

47. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, alacağın iradî (sözleşmesel) devri hakkındaki genel hükümlere göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Borçlunun, alacağın devrine rıza göstermesi aranmaz.
- B) Alacağın devrinde asıl alacakla birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır.
- C) Borçlu, kural olarak, devri öğrendiği sırada eski alacaklıya karşı sahip olduğu alacakla ilgili tüm itiraz ve def'ileri yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.
- D) Alacağın devri bir ivaz (bedel) karşılığında yapılmışsa, devreden alacaklı, açıkça garanti etmiş olmadıkça, alacağın varlığından ya da borçlunun ödeme gücünden sorumlu olmayacaktır.
- E) Alacağın devri sözleşmesinin alacağı devreden alacaklı ile devralan üçüncü kişi arasında yazılı şekilde yapılmış olması gerekir.

48

48. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, ceza koşuluyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kararlaştırılan cezanın ifasının istenebilmesi için alacaklının zarara uğramış olması gerekir.
- B) Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir.
- C) Hakim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.
- D) Ceza, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi durumu için kararlaştırılmışsa alacaklı, hakkından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezanın ifasını da isteyebilir.
- E) Asıl borç herhangi bir sebeple geçersiz ise veya aksi kararlaştırılmadıkça sonradan borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkansız hale gelmişse, cezanın ifası istenemez.

49

49. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, alacağın devrine ilişkin aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Alacağın devri için borçlunun rızası aranmaz.
- B) Alacağın devri bir tasarruf işlemidir.
- C) Alacağın devrinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.
- D) İvazlı devirlerde, devreden devir sırasında alacağın varlığını garanti etmiş olur.
- E) Alacağın devri neticesinde bu alacağa ilişkin faiz alacakları yeni alacaklıya geçmez.

BORCUN ÜSTLENİLMESİ

Bir borç ilişkisinde borçlunun yerini üçüncü bir kişinin almasıdır.

Alacaklının onayı gerekir.

Herhangi bir şekle tabi değildir.

Borcun İç Üstlenilmesi	Borcun Dış Üstlenilmesi
Borçlu ile üstlenen arasında	Üstlenen ile alacaklı arasında

BORÇLARIN SONA ERMESİ

Geniş Anlamda Borcun Sona Ermesi (Borç İlişkisini Sona Erdiren Sebepler)

1. İfa
2. Bozma sözleşmesi (İkale)
3. Fesih
4. Dönme
5. Geri alma
6. İptal

Dar Anlamda Borcun Sona Ermesi (Borcu Sona Erdiren Sebepler)

1. İfa
2. İbra
3. Yenileme (Tecdit)
4. Birleşme
5. Kusursuz imkansızlık
6. Takas

NOT: Ölüm borcun sona ermesi sebebi değildir! Külli halefiyet gereğince borç mirasçılara geçer.

1. İFA

Borcun yerine getirerek sona erdirilmesidir.

Olağan sona erme şeklidir.

2. İBRA

Alacaklının borçlu ile bir sözleşme yaparak borçluyu borçtan kurtarmasıdır.

İbra bir sözleşmedir.

Tek taraflı bir hukuki işlem değildir.

3. YENİLEME (TECDİT)

Yenileme, mevcut bir borcun, yeni bir borç meydana getirilerek sona erdirilmesidir. Tecditte eski borç sona erer ve yeni bir borç doğar.

Şartları:

- Geçerli bir borç
- Yeni geçerli bir borç meydana getirilmesi
- Yenileme niyeti

Sebebe bağlı (illi) tasarruf işlemidir.

4. BİRLEŞME

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borç sona erer.

Örnek:

- Ücret alacağı olan işçinin işletmeyi devralması
- Borçlu olduğu kişinin tek yasal mirasçısı olması

5. KUSURSUZ İFA İMKANSIZLIĞI

Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşırsa, borç sona erer.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmiş olan edimi isteme hakkını kaybeder.

Tam – Kısmi imkansızlık mümkündür.

Mücbir sebep- toplumsal olaylar gibi durumlar kusursuz ifa imkansızlığına yol açabilir.

Örnek:

- İnşaatın arazisinin su altında kalması
- Borçlunun fabrikasında grev başlaması
- Kiralanan evin depremde yıkılması

6. TAKAS (ÖDEŞME)

İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir.

Takas, ancak borçlunun takas iradesini alacaklıya bildirmesiyle gerçekleşir. Bu durumda her iki borç, takas edilebilecekleri anda daha az olan borç tutarınca sona erer.

Koşulları:

- ✓ Borçların karşılıklı olması
- ✓ Borçların özdeş (aynı cins) olması
- ✓ Borçların her ikisinin de muaccel olması
- ✓ Takas açıklamasında (beyanında) bulunulmuş olması

ZAMANAŞIMI

Zamanaşımı, kanun tarafından belirlenen şartlar altında, belli bir süre içinde alacaklının, hareketsiz kalması sonucu ifayı isteme yetkisinin sona ermesidir.

Borç eksik borç haline gelir.

Zamanaşımının koşulları:

- Borcun muaccel olması
- Kanunda belirlenen sürenin geçmiş olması
- Zamanaşımının durmamış olması
- Zamanaşımının kesilmemiş olması

ZAMANAŞIMININ DURMASI	ZAMANAŞIMININ KESİLMESİ
O ana kadar işlemiş → saklı kalır Sebepten ortadan kalkınca → kaldığı yerden devam eder. 1. Özel ilişkinin varlığı • Velayet • Vesayet • Evlilik • Hizmet sözleşmesi • İntifa hakkı 2. Alacağın Türk mahkemelerinde istenmesinin olanaksız olması 3. Alacaklı – Borçlu → Birleşmesi	O ana kadar işleyen süre → yanar Baştan işlemeye başlar. 1. Borçlunun borcu ikrar etmesi / kısmen ödeme / 2. Alacaklı dava yoluyla mahkemeye / hakeme / icra Müteselsil borçlulardan birine kesilirse diğerlerine de kesilir. Asıl borçluya kesilen, kefile de kesilir. Kefile kesilen asıl borçluya kesilmiş olmaz.

Süreler

Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak 10 yıllık zamanaşımına tabidir.

Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:

- Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.
- Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.

- Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.
- Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.
- Vekâlet, komisyon ve acentelik sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.
- Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.

Zamanaşımı süreleri kesindir. Sözleşmeyle değiştirilemez.

Zamanaşımı, alacağın muaccel olmasıyla işlemeye başlar.

Asıl alacak zamanaşımına uğrayınca, ona bağlı faiz ve diğer alacaklar da zamanaşımına uğramış olur.

Zamanaşımına tabi bir alacağın kanunun öngördüğünden farklı bir zamanaşımı süresine bağlanması, taraflardan birinin sahip olduğu üstünlüğe dayanarak karşı tarafa aşırı zorlayıcı şartları kabul ettirmesi gibi sözleşme içeriğini belirleme özgürlüğünü sınırlayan durumlarda sözleşme kesin hükümsüzlük (mutlak butlan) yaptırımına tabidir.

Zamanaşımından önceden feragat edilemez. Asıl borçlunun feragati de kefile karşı ileri sürülemez.

Zamanaşımı def'idir. Hakim tarafından re'sen (kendiliğinden) dikkate alınmaz.

50

50. T aralarında mevcut bir borcu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya ve bu suretle borçlunun borçtan kurtulmasına yönelik yaptıkları sözleşmeye verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alacağın devri
- B) Borcun devri
- C) Yenileme
- D) İbra
- E) E) Takas

51

51. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi sözleşmeden doğan bir borcun sona ermesine sebep olur?

- A) Borçlu temerrüdü
- B) Alacaklı temerrüdü
- C) Sebepsiz zenginleşme
- D) Yenileme
- E) Borçluya yasal temsilci atanması

52

52. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi borcu sona erdiren hâller arasında yer almaz?

- A) Yenileme
- B) Takas
- C) İbra
- D) İflas
- E) İfa

53

53. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, zamanaşımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Zamanaşımı ileri sürülmesine dahi, borcun zamanaşımına uğrayıp uğramadığı hâkim tarafından kendiliğinden (resen) göz önüne alınır.
- B) Zamanaşımından önceden feragat edilebilir.
- C) Zamanaşımının kesilmesiyle yeni bir süre işlemeye başlar.
- D) Asıl borçlunun zamanaşımından feragati kefile karşı da ileri sürülebilir.
- E) Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmiş olması, diğerlerine karşı da ileri sürülebilir.

54

54. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre «küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar» için, kural olarak kaç yıllık zamanaşımı süresi uygulanır?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5
- E) 10

55

55. Borçlar Kanunu'na göre, kira bedelinden doğan alacaklar kaç yıllık zamanaşımına tabidir?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

?

56

56. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını kesen sebepler arasında yer almaz?

- A) Borçlunun alacaklısıyla evlenmesi
- B) Alacaklının alacağı için hakeme başvurusu
- C) Borçlunun borcunu ikrar etmesi
- D) Alacaklının iflas masasına başvurusu
- E) Borçlunun borcu için kefil göstermesi

?

57

57. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, «zamanaşımının durması» ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için durur.
- B) Borçlu, borcu için kefil göstermişse kefalet ilişkisi mevcut olduğu süre boyunca durur.
- C) Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için durur.
- D) Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece durur.
- E) Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkanının bulunmadığı sürece durur.

?

58

58. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, geçerli bir borç ilişkisinde «borçlunun borcunun bir kısmını ödemesi» zamanaşımını ne şekilde etkiler?

- A) Zamanaşımı kesilir.
- B) Zamanaşımı durur.
- C) Zamanaşımı hak düşürücü süreye dönüşür.
- D) Zamanaşımı bir daha işlememeye başlamak üzere ortadan kalkar.
- E) Zamanaşımı etkilenmez.

İKİNCİ KISIM ÖZEL BORÇ İLİŞKİLERİ

1. DEVİR BORCU DOĞURAN SÖZLEŞMELER

a) Satış Sözleşmesi

Satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir.

Sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça veya aksine bir âdet bulunmadıkça, satıcı ve alıcı borçlarını aynı anda ifa etmekle yükümlüdürler.

• Satıcının borçları

- Ayıba karşı garanti
- Zapta karşı garanti
- Satılanı saklama – koruma
- Satılanı gönderme
- Taşıma masraflarını ödeme

b) Mal Değişim (Trampa) Sözleşmesi

Paradan başka malların değiş – tokuşu

c) Bağışlama Sözleşmesi

İvazsız

Bağışlanana kendi malvarlığından kazandırma

2. KULLANMA – YARARLANMA HAKKI VEREN SÖZLEŞMELER

a) Kira Sözleşmesi

Kiralayan – Kiracı

Şekil

3. ÖDÜNCÜ SÖZLEŞMELERİ

Kullanım Ödücü (Ariyet) Sözleşmesi

Tüketim Ödücü (Karz) Sözleşmesi

4. İŞ GÖRME BORCU DOĞURAN SÖZLEŞMELER

- Hizmet Sözleşmesi
- Pazarlamacılık Sözleşmesi
- Evde Hizmet Sözleşmesi
- Eser (İstisna) Sözleşmesi
- Yayım Sözleşmesi
- Vekalet Sözleşmesi

5. SAKLAMA (VEDİA) SÖZLEŞMESİ

6. TEMİNAT SÖZLEŞMELERİ

- Kefalet sözleşmesi
- Rehin sözleşmesi
- Garanti sözleşmesi

7. SONUÇLARI TALİH VE TESADÜFE BAĞLI SÖZLEŞMELER

➤ Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi

8. ORTAKLIK SÖZLEŞMELERİ**İSİMSİZ (ATİPİK) SÖZLEŞMELER****1. KARMA YAPILI**

Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi

Factoring Sözleşmesi

Franchise Sözleşmesi

2. KENDİNE ÖZGÜ

Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi

59

59. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada var olan bir hak dolayısıyla, satılanın tamamının veya bir kısmının bir üçüncü kişi tarafından alıcının elinden alınması halinde satıcının bundan dolayı alıcıya karşı tabi tutulduğu sorumluluğa ne ad verilir?

- A) Aşkın zarardan sorumluluk
- B) Ayıptan sorumluluk
- C) Zapttan sorumluluk
- D) Müteselsil sorumluluk
- E) Aşırı yararlanmadan sorumluluk

CEVAP ANAHTARI

1- A	13- D	25- B	37- D	49- E
2- C	14- E	26- D	38- B	50- D
3- A	15- D	27- B	39- A	51- D
4- C	16- C	28- B	40- C	52- D
5- B	17- C	29- C	41- C	53- C
6- C	18- A	30- D	42- D	54- D
7- A	19- C	31- D	43- C	55- E
8- C	20- C	32- D	44- D	56- A
9- A	21- E	33- D	45- C	57- B
10- D	22- E	34- E	46- B	58- A
11- A	23- E	35- A	47- D	59- C
12- A	24- E	36- C	48- A	